

Culturas políticas urbanas en la Península Ibérica. Valladolid: Universidad de Valladolid, 2013. Edad Media, revista de historia, 13. pàgs. 15-267 [18 x 24].

El dossier monogràfic està format per 9 treballs i una presentació realitzada per José María MONSALVO ANTÓN. La majoria tracten aspectes relacionats amb la zona de Castella i el Nord de la Península durant la Baixa Edat Mitjana i principis del s. XVI. Els temes i autors són els següents: Maria ASENJO GÓNZÁLEZ es refereix a les festes durant l'Edat Mitjana; aquestes ajudaven a la convivència i afavorien els llaços entre les persones que formaven part de la comunitat. Destaca que en un primer moment les festes eren religioses amb connotacions màgiques i arcaïques; i després es consolidaren les festes polítiques, com la del *Corpus Christi*. Poc a poc s'instal·len nous conceptes com el de "nació" i esmenta el rebuig d'alguns sectors de la població al finançament d'aquestes activitats festives, com el del grup dels artesans a Castella. A continuació José Ramón DÍAZ DE DURANA ORTIZ DE LUBINA i Jon Andoni FERNÁNDEZ DE LARREA ROJAS tracten aspectes de la zona de Cantabria des de l'arribada dels Trastàmara al poder fins a principis del s. XVI; en concret com la cultura política *banderiza* es va acabar quan els mercaders varen imposar el seu model polític el 1476. La cultura dels *bandos* suposava una defensa del linatge, prestigi, etc... per poder desenvolupar un ofici. Yolanda GUERRERO NAVARRETE comenta aspectes relatius al poder urbà a la ciutat de Burgos, en primer lloc explica la manera com els veïns percebien el poder i en segon com s'exhibeix aquest poder. Igualment José Antonio JARA FUENTE revisa les semblances i relacions entre el poder ciutadà i la noblesa, ja que era una relació conflictiva. Els nobles volien apropiarse de la justícia i les rendes reials i varen desencadenar episodis de violència (regnats de Juan II, Enrique IV...) que els governants de les ciutats varen tractar d'eliminar. Juan Francisco JIMÉNEZ ALCÁZAR observa la relació entre els poders locals i el govern central. Parteix de l'anàlisi del sultanat nazarí de Granada, les seves fronteres i la manera com la monarquia va anar ampliant el seu govern i consolidant la Corona. Arnaldo Sousa MELO en canvi esmenta aspectes dels artesans portuguesos i les interaccions amb les autoritats del *concejo*; com aquests construïren els seus gremis i com va ser la seva participació en el poder. Se centra bàsicament en Oporto. Rafael NARBONA VIZCAÍNO es refereix a València, la construcció del *concejo* i la participació dels ciutadans en aquest, cosa que els va portar a obtenir càrrecs ben pagats, la compra de deute censal i la consecució de subvencions pel gra. Rafael G. PEINADO SANTAELLA comenta la formació de la oligarquia de Granada després de la conquesta. A partir del s. XVI es va buscar la fusió dels sectors morisc i cristià, tot i que hi hagué rivalitat entre els dos, fet que va crear sectors i clientele polítiques. Jesús Ángel SOLÓRZANO TELECHEA aprofundeix en el *Común* a les viles portuàries de Cantabria, ja que va suposar la victòria d'una nova èlit basada en els negocis. Les cofradies portaren a terme reivindicacions i com a conseqüència la transformació dels

concejos, també ajudats pel l'èlit del *Común* i la monarquia que va recolzar-se en les classes mitges altes. Susani Silveira LEMOS FRANÇA a partir dels viatges a Orient desenvolupats pels cristians durant els ss. XIII-XIV-XV estudia els vestits i els costums com a forma d'identitat personal. Finalment, Ana María RIVERA MEDINA observa l'aparició del capitalisme a Bilbao (1300-1500), el mercat, les ordinacions del *concejo*, les barris marginals i la problemàtica que es va anar generant en el circuit urbà.

De fet els estudis ens aporten una radiografia de la situació a Castella i de les transformacions en l'estructuració de l'espai socio-polític durant el període.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

El dossier monogràfic està format per 9 treballs i una presentació realitzada per José María MONSALVO ANTÓN. La majoria tracten aspectes relacionats amb la zona de Castella i el Nord de la Península durant la Basse Edat Mitjana i principis del s. XVI. Els temes i autors són els següents: María ASENJO GONZÁLEZ se refereix a les festes durant la Edat Mitjana; aquestes ajudaven a la convivència i favoreïen els llaços entre les persones que formaven part de la comunitat. Destaca que en un primer moment les festes eren religioses amb connotacions màgiques i arcaïques; i després es consolidaren les festes polítiques com la del *Corpus Christi*. Poca a poca es van instal·lant nous conceptes com el de "nació" i es menciona el rebuig de alguns sectors de la població a la financiació de dites activitats festives, com el del grup d'artesans de Castella. A continuació José Ramón DÍAZ DE DURANA ORTIZ DE LUBINA i Jon Andoni FERNÁNDEZ DE LARREA ROJAS tracten aspectes de la zona de Cantàbria des de la llegada dels Trastàmara al poder fins a principis del s. XVI; en concret com la cultura política banderista finalitzà quan els mercaderes imposaren el seu model polític el 1476. La cultura dels bandos suponia una defensa del linatge, prestigi, etc... per poder desenvolupar un ofici. Yolanda GUERRERO NAVARRETE comenta aspectes relatius al poder urbà en la ciutat de Burgos, en primer lloc explica la manera com els veïns percebien el poder i en segon com es exhibia aquest poder. Igualment José Antonio JARA FUENTE revisa les semblances i relacions entre el poder ciutadà i la noblesa, ja que era una relació conflictiva. Els nobles volien apropiarse de la justícia i de les rendes reals i desencadenaren episodis de violència (reinats de Juan II, Enrique IV,...) que els governants de les ciutats tractaren d'eliminar. Juan Francisco JIMÉNEZ ALCÁZAR observa la relació entre els poders locals i el govern central. Part de l'anàlisi del sultanat nazarí de Granada, les seves fronteres i el mode com la monarquia es va ampliant

su gobierno y consolidando la Corona. Arnaldo Sousa MELO en cambio menciona aspectos de los artesanos portugueses y las interacciones con las autoridades del concejo; como éstos construyeron sus gremios y como participaron en el poder. Se centra básicamente en Oporto. Rafael NARBONA VIZCAÍNO se refiere a Valencia, la construcción del concejo y la participación de los ciudadanos en éste, cosa que los llevó a obtener cargos bien pagados, a la compra de deuda censal y a la consecución de subvenciones para el grano. Rafael G. PEINADO SANTAELLA comenta la formación de la oligarquía de Granada después de la conquista. A partir del s. XVI se buscó la fusión de los sectores morisco y cristiano, a pesar de que hubo rivalidad entre los dos, hecho que creó sectores y clientelas políticas. Jesús Ángel SOLÓRZANO TELECHEA profundiza en el Común en las ciudades portuarias de Cantabria, pues ello supuso la victoria de una nueva élite basada en los negocios. Las cofradías llevaron a cabo reivindicaciones y a consecuencia de la transformación de los concejos, en parte estuvieron ayudados por la élite del Común y la monarquía que se apoyó en las clases medias altas. Susani Silveira Lemos FRANÇA a partir de crónicas de viajes a Oriente desarrollados por los cristianos durante los ss. XIII-XIV-XV estudia los vestidos y las costumbres como una forma de identidad personal. Finalmente, Ana María RIVERA MEDINA observa la aparición del capitalismo en Bilbao (1300-1500), el mercado, las ordenanzas del concejo, los barrios marginales y la problemática que se fue generando en el circuito urbano.

De hecho los estudios nos aportan una visión de la situación en Castilla y de las transformaciones en la estructuración del espacio socio-político durante el periodo.

IHE

(Secretaria de la revista)